

LŐRINCZ SÁNDOR: A DÍSZPOLGÁR TALPIG NEHÉZ HÜSÉGE

„Békétlenségben nem lehet alkotni,
fejlődni, jó és szép dolgokat cselekedni”

„Minden embernek kell, legyen egy feladata ebben az életben – kötelességen belül, vagy azon felül is talán –, mert különben nem lenne értelme annak, hogy él. Az emberi világ több kell, legyen, mint egy bonyolult szerkezetű gép, melyben minden ember egy fogaskerék szerepét tölti be... Minden embernek kell, legyen egy feladata, egy titkos küldetése, mely Istentől való.”

Wass Albert *Elvész a nyom* című művének néhány sorával indította beszédét Kaposvár legújabb díszpolgára. Prof. dr. Kovács Melinda akadémikus, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) intézetvezetője, aki e megtisztelő címet több évtizedes oktatói és tudományos munkájáért kapta, amellyel hozzájárult az egészségtudatos gondolkodásmód elterjesztéséhez, a felsőoktatás színvonalának emeléséhez és Kaposvár hírnevének öregbítéséhez. Az egyetemi tanárral szülői út-
ravalóról, az agrárfelsőoktatásban eltöltött évtizedekről s Kaposvár iránti hűségéről beszélgettünk.

– *Édesapjának, Kovács Ferencnek, az Állatorvostudományi Egyetem egykori rektorának, aki egy időben a kaposvári állattudományi karon is oktatott, köszönheti pályaaorientációját. Mit tart a legszebbnek e hivatásban?*

– Az állatorvosi képzésre való jelentkezésemet édesapámnak köszönhetem. Középiskolás koromban nyaranta az Állatorvostudományi Egyetemen dolgoztam. Laboratóriumokban, majd állatkísérletekben segídezhettem. Megismertem, hogyan élnek egy felsőoktatási intézményben dolgozó oktatók, kutatók. Azt is, hogy milyen sokoldalú képzettséget ad az egyetem: a gyakorló állatorvosi munka mellett az oktatás és kutatás lehetőségét is. Mivel a képzésünkben erős természettudományos alapokat kaptunk, így az egyes tudományterületek közötti kapcsolatokat is könnyedebben felismertük. Az elmúlt években új szemléletként fogalmazódott meg a „One Health” – „Egy egészség”, amely szerint az ember egészsége nem választható el környezetének állapotától, s hogy napjaink humánegészségügyi problémái globális, komplex megközelítést igényelnek, amelyben a legkülönfélébb tudományterületek szakembereinek kell összefogniuk. Az állatorvosképzésben mindig megvolt ez a szemlélet, hiszen az állatorvosok feladata nemcsak kedvenc állataink meggyógyítása, egészségük őrzése, hanem az emberiség egészséges és biztonságos állati eredetű élelmiszerrel való ellátásának biztosítása is. Az állati termék-előállítás során az állat–növény–környezet együttes egészsége biztosíthatja csak mindezt. Az állatorvosok viszonylag szűk, nagyon összetartó „családot” alkotnak, büszkeség közéjük tartozni. Nagy tudású, széles látókörű, művelt európeerek sora jellemzi az állatorvostudomány történetét.

– *Milyen erkölcsi útravalót kapott szüleitől?*

– Édesapámnak mindene volt az egyetem, édesanyám tanítónő volt, aki hivatását szintén elkötelezettséggel, magas színvonalon művelte. Ez példa volt számomra is, nagyon erős kötelezettség-tudatot és felelősségérzést adott. Azt is, hogy amit

csinálunk, azt szeretni kell. És ha valamit jól csináltam, sose felejtsem: lehet még jobban is. Mások iránti tiszteletre neveltek. De arra is, hogy legyenek elvárásaim másokkal szemben. Édesapámról sokan mondják, hogy a beszélgetéseket úgy kezdte: „miben segíthetek?”. Szeretném hinni, hogy nekem is sikerült segítenem, támogatnom a hozzám fordultakat.

– Ragyogott az örömtől, amikor a Csiky Gergely Színházban tartott, hagyományos városnapi ünnepi közgyűlésen nagy taps közepette átvette a díszpolgári címet. Előtte minek örült ennyire?

– Én mindennek nagyon tudok örülni: gyerekeim, unokáim születésének, egy jól sikerült családi ünnepnek, egy kedves gesztusnak. Mindennek, aminek értéke van, ami szeretetet sugároz. A szakmai elismerések közül a Széchenyi Díj a legmagasabb, amit el lehet érni – átvételekor az öröm mellett a meghatottság és a tisztelet érzése is nagyon erős volt bennem. A díj odaítélése azért is nagyon megtisztelő volt, mert az MTA Agrártudományok Osztálya felterjesztésére kaptam meg, amely az agrártudományok legmagasabb és leghitelesebb tudományos testülete. De nagy örömet jelentett a Guba Sándor-emlékérem is, amit a szűkebb szakmai közösségemtől kaptam, és minden más elismerés, mert ezek visszajelzések különleges alkalmak a mindennapokban.

– Több mint negyven esztendeje van jelen a kaposvári agrárfelsőoktatásban. Ez idő alatt nemcsak tanúja, hanem tevékeny alakítója lehetett egy intézmény kiteljesedésének, majd – igaz, rövid ideig – a Kaposvári Egyetem rektora volt. Jelenleg a jogutód Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem intézetigazgatója. Nincs Önben cseppnyi keserűség az elmúlt időszak történései miatt?

– Sokat köszönhetek Kaposvárnak. Itt megtaláltam mindent, amit szerettem volna. A Mezőgazdasági Főiskolán kezdtem el dolgozni, végigéltem a főiskola egyetemi karrá válását, majd a fénykorát, az önálló Kaposvári Egyetem létrejöttét és fejlődését. 2000-ben az akkori mezőgazdasági profilú intézménynek a Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskolával való egyesülése új perspektívát nyitott meg az egyetem előtt, ami nemsokára már négy karral működött, négy tudomány, illetve művészeti területen, két önálló doktori iskolával. Ez alatt az idő alatt a szervezeti átalakulásokat nagyszabású beruházások és fejlesztések kísérték, aminek eredményét most is látjuk a Kaposvári Campuson sétálva. Irigylésre méltó infrastruktúra és környezet tárul elénk. Rektori pályázatomban ezt írtam 2019-ben: „Fő motivációm a múlt és az egyetem jövője iránti elkötelezettségem, vallva azt, hogy a vidéki egyetemeknek van létjogosultságuk, sőt, küldetésük még jelentősebb társadalmi hatású, mint nagyvárosi intézményeknek. Hiszem, hogy a Kaposvári Egyetemnek van jövője, meghatározó szerepet tölthet be a dél-dunántúli régió, valamint Kaposvár oktatási, kutatásfejlesztési, innovációs és művészeti fejlődésében.” Én hittem ebben és ebben hiszek ma is. Természetesen fáj az önállóság elvesztése. Nem jól éltük meg, hiszen az integráció egybeesett a covid-járvány legdühöngőbb időszakával, a teljes bezárással. Mindenki telve volt aggodalommal a jövő és a szerettei egészsége miatt. Az integráció első lépése alig 5 hónap alatt zajlott le, a Kaposvári Egyetem életének

20. évében. Akkor azt éreztem feladatombnak, hogy az új egyetemben a Kaposvári Campus méltó helyet találjon és meg tudja őrizni a sokszínűségét. Ebben az új egyetem vezetése támogatást nyújtott. Azt gondolom, hogy továbbra is felelősségünk értékeink megtartása, mert ezek nyújtanak biztosítékot a fennmaradásra és a további fejlődésre. Fontos, hogy az agrárfókusz mellett meghatározóak maradjanak a régióban a pedagógus- és művészeti képzéseink, és ugyanilyen fontos, hogy rugalmasan reagáljunk a változó igényekre és elvárásokra, mint ahogyan azt a műszaki képzés esetében tettük.

Vitathatatlan, hogy az integráció előnyökkel is járt. Elindult a műszaki képzés, amire a városban óriási igény volt; az ipari parkok benépesülésével együtt nagyon megnőtt az igény a műszaki szakemberekre és az innovációs műhelyek együttműködésének lehetőségére. Ugyancsak új képzési irány az élelmiszeripari mérnök-képzés, ami szintén a helyi szakember-utánpótlást hivatott biztosítani. A MATE multidiszciplinaritása új lehetőségeket nyitott meg új szakok és új kutatási-fejlesztési irányok fejlesztésére.

– Nem álmodott arról, hogy ha nem történik meg a fúzió, s megmarad a Kaposvári Egyetem, akkor önállóan képes lenne-e boldogulni, ráadásul úgy, hogy a CT-központ a megyei kórházhoz került?

– Természetesen van, amikor töprengek ezen, és beszélgetek erről nálam sokkal tapasztaltabb egyetemi vezetői múlttal rendelkező kollégákkal. A kaposvári felsőoktatásnak fontos missziót kell teljesítenie ebben a régióban – önállóan, vagy egy országos hatókörű integrált egyetem részeként, ez ma már mindegy. A magyar felsőoktatás óriási átalakuláson ment át az utóbbi években, ennek az átalakulásnak volt része a Kaposvári Egyetem integrációja is. Illúzió azt hinni, hogy létezhetnének kívülállóként ezen átalakuláson. Az, hogy a feladatainkat a jövőben is teljesíteni tudjuk-e, a jelenlegi egyetemi vezetés és a helyi szakemberek felelőssége.

– Guba Sándorról és Baka Józsefről mindig nagy szeretettel beszél. Voltak-e, s vannak-e rajtuk kívül olyan ikonikus egyéniségek – akár kaposváriak, somogyiak –, akik jelentősen meghatározták szakmai-emberi életét, akiktől sokat tanult?

– A precíz kutatómunka alapszabályait az alma materem Takarmányozástani Tanszékének közösségétől tanultam meg, melyért hálás vagyok. Ma is több közös munka köt az Állatorvostudományi Egyetemhez, sok kiváló kolléga együttműködése járult hozzá az elért tudományos eredményekhez. Hálás vagyok Sótónyi Péternek, az egyetem rektorának, azért, mert méltó módon építi a múlt értékein az egyetem jövőjét.

Kaposváron Guba Sándor tragikusan korai halála után Horn Péter akadémikus és Baka József vezetésével az intézmény szárnyalt, és ebben mindannyian megtaláltuk személyes lehetőségeinket is. A legmodernebb képkalkotó eljárások alkalmazására a kutatásban Repa Imre professzor és kollégáinak együttműködésével nyílt lehetőségem.

A Magyar Tudományos Akadémia különböző bizottságaiban való munka megismertetett a társtudományterületek kutatásaival, kutatási módszertanával és

nemzetközileg is kiemelkedő tudósaival. Hálás vagyok azon akadémikus társaimnak, akik látták bennem a lehetőséget és érdemesnek találtak arra, hogy akadémikusnak jelöljenek.

– *Rubik Ernő világhírű feltalálónk azt mondta: a boldogság nem eufória. Azt jelenti, hogy az ember elfogadja a valóságot olyannak, amilyen, akkor is, ha időnként egy kicsit harcol ellene. Nekem végtelenül szimpatikus ez a megállapítás. Önnek is?*

– Olyannyira, hogy azt hiszem, magam is így élek. Ez egyben talán válasz a korábbi, a Kaposvári Egyetem sorsával kapcsolatos kérdésekre is. Mást álmodtunk, de a felsőbb döntéseket tudomásul kell vennünk és annak megfelelően a lehető legjobban, legbölcsebben cselekedni. Nem bánkódhatunk örökké azon, hogy „mi lett volna, ha...”, de kötelességünk a véleményünk megfogalmazása és közzététele, persze a realitás talaján.

– *Mi jelenti a legnagyobb boldogságot a megyeszékhely legújabb díszpolgárának?*

– Családom boldogsága, annak a családi közösségnek a szeretete, amelyet férjemmel lépésről lépésre felépítettünk. Ezen túl pedig a munkahelyem és környezetem megbecsülése.

– *Ön Budapesten született, de az évtizedek folyamán somogyi lett, és kaposvárinak vallja magát. Tudósként, vezetőként hogy látja, mi a legnagyobb erőssége ennek a városnak?*

– Mindkét szülőm somogyi, így biztos, hogy kódolva vagyok Somogy szeretetére. Édesapám Somogyszentpárról elindulva nagyon szegény sorsból küzdötte fel magát a tudomány legmagasabb szintjére. Édesanyám marcali származású, aki tanítói hivatását szintén elhivatottsággal, nagy szakmai tudással és empátiával művelte. Hiszek a genetikában és a gyerekkori élmények meghatározó voltában. Gyerekkoromban sok időt töltöttem nagyszüleimnél, így a vidéki élet nem volt idegen számomra. Mielőtt Guba Sándor főigazgató hívására Kaposváron elkezdtem pályámat, több alkalommal vettem részt nyári szakmai gyakorlaton az akkori főiskola telepein. Megfogott az a közösségi szellem, amit itt tapasztaltam, és az, hogy a jó elképzelések szabad utat és támogatást kapnak. Guba Sándor remek politikát választott: az ország kiemelkedő képességű szakembereit célozta meg, szakmai és egzisztenciális fejlődési lehetőséget kínált nekik. Ez tartott engem is 40 évig ugyanazon a munkahelyen, ami a mai fiatalok számára már szinte elképzelhetetlen. Adódtak persze gondok, esetenként konfliktusok, nehezen megélt, nehezen felvállalható helyzetek. Többször volt olyan fordulóponthely az életemben, amikor elgondolkodtam: biztos, hogy így és itt akarom tovább? De mindig több jutott a „mellette” érvekből, és nem bántam meg.

Kaposvárra költözve egyébként meglepődve tapasztaltam, hogy az emberek az utcán egymás mellett elmenve köszönnek egymásnak. A boltban a második alkalommal már ismerősként köszöntöttek. Viszonylag gyorsan lehetett személyes kapcsolatokat létesíteni, ami megkönnyítette a mindennapokat és rövid idő alatt otthon éreztem magam. Sajnálom azokat, akik naponta több órát utaznak a munkahely és az otthonuk között – mennyi elveszített idő és energia!

A kisvárosi élet képes kényelmet és biztonságot nyújtani. Kaposvár fejlődési üteme az egyeteméhez hasonlóan dinamikus volt. A főutcán még lovaskocsi járt a 80-as évek elején. Ma egy virágzó európai város, egyetemi város és kulturális központ, az ország egyik legszebb természeti csodájával, a Zseliccel körülölelve.

– *S mely területeken kellene javítani? Gondolom, nem csak tanácsadói státuszban lehet „súgni”, javasolni a városvezetőknek és a testületnek, hol szükséges korrekció vagy nagyobb előrelépés...*

– Mint egyetemi ember, azt látom, hogy az utóbbi években végre közelebb került egymáshoz a város és az egyetem. Ebben nagy szerepe volt a már említett, hiánypótló képzések beindításának. Ezt a kapcsolatot kell fejleszteni, kiszélesíteni, az egyetem szellemi kapacitásának maximális kiaknázásával.

Egy város életében a vérkeringést, a lüktetést a fiatalok adják. Tartsuk meg őket! Azoknak a fiataloknak, akik a kaposvári képzőhelyet választják, hogy itt tanuljanak, és életük legszebb éveit itt töltsék, adjunk több lehetőséget a városi szórakozásra, közösségi tereket, programokat!

– *Vízkeresztkor a zamárdi megyenapról hazafelé tartva egy kaposvári női vezetővel beszélgettem, aki azt mondta: szerinte a férfi vezetők könnyebb helyzetben vannak, gyakran találkoznak, ő viszont nem biztos abban, hogy havonta egyszer sikerülne „összetrombitálnia” a felelős női vezetőket...*

– Számos adat alátámasztja, hogy a nők még mindig alulreprezentáltak a vezetői pozíciókban a férfiakhoz képest. Még mindig fennáll némi bizalmatlanság velünk szemben, annak ellenére, hogy számtalan helyzetben bizonyítottunk már. A női vezetők általában magasan motiváltak, és nagyon hatékonyak, tekintettel arra, hogy a családjuk és az ott betöltött szerepük miatt munkaidejük – és egész napjuk – szinte percre pontosan megtervezett. A női vezetők általában empatikusabbak, a feladat elvégzésének fontossága mellett nagyobb hangsúlyt helyeznek az emberi tényezőre. Így nem feltétlenül kell ugyanolyan módszerekkel irányítanunk, mint a férfiaknak. A koronavírus okozta járvány sok mindenre megtanított minket: többek között arra, hogy hatékony munkát nem csak folyamatos munkahelyi jelenléttel lehet végezni, vagy hogy a férfiak is nagyon hatékonyan bevonhatók a családi mindennapok feladataiba, ami tehermentesíthet minket. Azt gondolom, hogy a vezetői képességeknek vagy sikerességnek nincsen neve, van, aki alkalmas rá és van, aki kevésbé.

– *Az ünnepi közgyűlés zárásaként a kitüntetettek nevében elérzékenyülve mondott köszönetet...*

– Jól látta, hiszen rohanó, idegfeszültséggel, ezernyi gonddal terhelt világunkban gyöngyszemek az ilyen napok, amikor ünneplünk, visszatekintünk és új erőt, lendületet veszünk a másnapokhoz. Nagyon megfogott Varga László püspök úr, Kaposvár 2022-ben kitüntetett díszpolgára köszönő beszédében az, amikor a békeképteremtésről beszélt. Ezt mondta: „Szükségünk van a szív békéjére, ezért békeképet kell teremtenünk a szívünkben.” Valóban: békétlenségben nem lehet alkotni, nem lehet fejlődni, jó és szép dolgokat cselekedni. Békesség nélkül nem lehetünk boldo-

gok, márpedig mindannyian azok szeretnénk lenni. S hogy mi a boldogság titka? Egy indiai bölcs szerint: a hit, önbecsülés, motiváció, megbocsájtás, a harag és az irigység hiánya. „Mindig mosolyogva kelj fel, fedezd fel a szépséget és a jót a téged körülvevő dolgokban.”

Én boldognak és szerencsésnek érzem magam: életem nem volt küzdelmes, nem volt tele nehézségekkel, harcokkal, nem kellett szembenéznem háborúval, éhséggel, megaláztatásokkal. Minden megadatott ahhoz, hogy motiváltan tegyem a feladatomat, amit szerettem és amihez támogatást kaptam az alma materemtől, a munkahelyemtől, minden hazai és külföldi kollégától és intézménytől, a magyar akadémikusok körétől. Hálás köszönet mindezért. Köszönet a családnak! Szüleimnek, akiktől a tudást és az emberi értékek megismerését és hitemet kaptam. Gyermekeimnek, akik oly kevés szomorúságot és gondot okozva nevelkedtek, oly sok büszkeséget és örömet okoztak és öt gyönyörű unokával ajándékoztak meg minket. Férjemnek szeretetért, gondoskodásáért, kifogyhatatlan energiájáért és mindig erőt és optimizmust sugárzó egyéniségéért. Azt tartják, a boldogság a hosszú élet titka.

Én is vallom Abraham Lincolnnal: „A végén majd nem az számít, hogy mennyi évéd volt az életedben, hanem, hogy mennyi élet volt az éveidben.”

Névjegy

Kovács Melinda 1982-től a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskola oktatója. 1999-ben egyetemi tanár lett. A Kaposvári Egyetem 2000-es önállóvá válásakor az Élettani és Állathigiéniai Tanszék oktatójaként dolgozott. Egyetemi pályafutása során volt dékánhelyettes, rektorhelyettes, 2019–2020-ban rektor, jelenleg a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Élettani és Takarmányozástani Intézetének igazgatója. 2012 óta az MTA, majd az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat (ELKH) Mikotoxinok az Élelmiszerláncban Kutatócsoport vezetője. 1988-ban védte meg az állatorvos-tudomány kandidátusi, 2005-ben akadémiai doktori értekezését. 2013-ban választották meg a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 2019-ben rendes tagjává. Több tudományos és szakmai testület és bizottság munkájában vesz részt (pl. MTA Állatorvos-tudományi, illetve Állattudományi Bizottság, ELKH Élettudományi Szakkollégium, Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság, International Society of Mycotoxicology). 2002-ben Heinrich Baur kutatói alapítványi díjat, 2005-ben Guba Sándor-emlékérmét, 2010-ben Szent-Györgyi Albert-díjat kapott, Magyar Arany Érdemkereszt (2014) és Széchenyi-díj (2022) kitüntetett. Férje Stickel Péter, a Kaposvári Tankerületi Központ igazgatója; egy orvos fia és egy jogász lánya, valamint öt unokája van.